

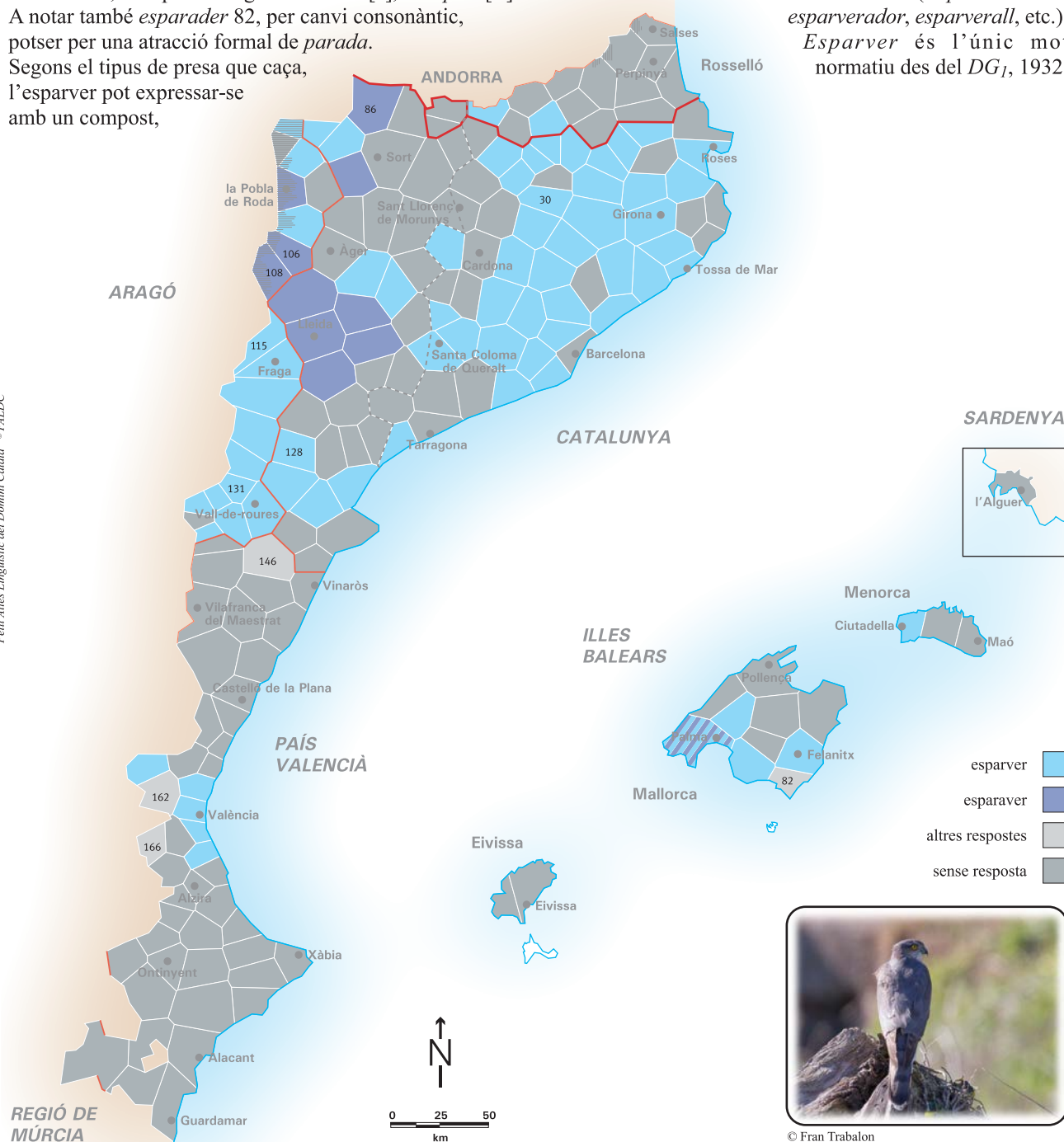
L'esparver (*Accipiter nisus*)

(ALDC, VII, P 59. L'esparver)

L'esparver és un ocell rapaç, de petita dimensió, que, en els llocs on es coneix, té un lexema comú, *esparver*, procedent del fràncic *SPARWÂRI, probablement compost de SPARWA 'pardal' i ARO 'àguila', com si diguéssim "àguilot caça-pardals" (DECat); veg. els seus congèneres oc. *esparvièr*, fr. *épervier*, it. *sparviero*, al. *Sperber*. La var. fonètica més interessant és *esparaver*, amb anaptixi de [a] en cat. nord-occ., que ja es documenta al s. XIV, mentre que la var. més etimològica, *esparver*, data del s. XIII; també cal notar la /ε/ fònica final de *esparv*['ε] 115, *esparav*['ε] 86, 106, 108, 115, pròpia de l'àrea ponentina entre el Pallars Sobirà i el Baix Cinca, que implica una base originària *SPARWARIU, amb pas del segment -ARIU a [ε], com *prim*['ε]. A notar també *esparader* 82, per canvi consonàntic, potser per una atracció formal de *parada*. Segons el tipus de presa que caça, l'esparver pot expressar-se amb un compost,

papa-rates 30, literalment "menja rates", o amb el nucli *esparver* seguit d'un determinant: *esparaver llebrer* 108, que caça llebres; *esparaver* (o *esparver*) *perdiguer* 108, 131. Desconeixem la motivació de *esparver de quatre cuixes* 128, que, segons el DCVB, designaria la 'moixeta'. *Gavilan* 146 és pres del cast., catalanitzat en *gavilà* 162, 166, o provinent del gòtic *GABILA, -ANS 'forca'; aquest valor originari s'acostaria al del mall. *gavilans/galivans* 'arpiots, bigòs'.

Sobre *esparver* s'ha format *esparverar* 'causar por profunda' per extensió del sentit de 'acovardiment que sent un ocell davant l'atac d'aquest rapaç', amb diversos der. (*esparveradis*, *esparverador*, *esparverall*, etc.). *Esparver* és l'únic mot normatiu des del DG1, 1932.

© Fran Trabalón